

Станіслав
КУЛЬЧИЦЬКИЙ,
Лариса
ЯКУБОВА

**ТРИСТА РОКІВ
САМОТНОСТІ:
УКРАЇНСЬКИЙ
ДОНБАС
У ПОШУКАХ
СМИСЛІВ
І БАТЬКІВЩИНИ**

Станіслав
КУЛЬЧИЦЬКИЙ,
Лариса
ЯКУБОВА

ТРИСТА РОКІВ
САМОТНОСТІ:
УКРАЇНСЬКИЙ
ДОНБАС
У ПОШУКАХ
СМИСЛІВ
І БАТЬКІВЩИНИ

Видання друге, доповнене та перероблене

Київ ■ ТОВ «Видавництво «Кліо»» ■ 2019

УДК 94(477.61/.62)(02.062)
К90

На тлі поворотних етапів політичної, соціально-економічної та етнокультурної історії нового й новітнього часу у книзі реконструйовано обставини колонізації Донеччини і Луганщини, участь окремих етнічних груп у господарському освоєнні регіону, процеси етнокультурної взаємодії та суперечності, які вони генерували. Через дослідження державних практик регулювання міжнаціональних взаємин та інтеграції регіональної ідентичності в загальнонаціональний та загальнодержавний контекст здійснено спробу встановити властиві регіону форми соціальної та міжетнічної взаємодії, окреслено сучасні тенденції, перспективи й потенційні загрози. Запропоновано нові теоретико-методологічні підходи до дослідження взаємодії особливого та загального на прикладі суперечливих і потенційно конфліктогенних взаємовідносин регіону з ядром націєтворення.

Одним із напрямів дослідження є введення окресленої проблематики в контекст державної національної та соціогуманітарної стратегії з метою подолання трагічних наслідків збройного протистояння на Сході України.

Книга розрахована на читачів, які цікавляться актуальними питаннями вітчизняної історії.

*Надруковано на замовлення Міністерства
інформаційної політики України.
Для безкоштовного розповсюдження.*

*У разі якщо ви придбали цю книгу, просимо
повідомити на адресу: books@mip.gov.ua*

ISBN 978-617-7755-03-5

© Кульчицький С. В., Якубова Л. Д., 2019
© Остапов О. Я., художнє оформлення, 2019
© ТОВ «Видавництво “Кліо”», 2019

Зміст

Переднє слово (Валерій Смолій)	5
Слово від авторів	7
Вступ	13
Розділ I. Модернізаційний вибух у степу: динаміка, форми, наслідки	41
З історії колонізації Східної України	42
Донеччина й Луганщина у кріпосницьку епоху (кінець XVIII — перша половина XIX ст.)	63
Східна Україна в добу Великих реформ	69
Імперська модернізація Донбасу	80
Розділ II. Донбас під час війн і революцій	103
Донбас під час війн і революцій	104
Розділ III. За «парадною вітриною соціалізму»	145
Територія і населення	146
Радянська індустріалізація (1926–1938)	153
Сільське господарство Донбасу в епоху «вирішального комуністичного штурму»	203
У лещатах чекістського терору	322
Розділ IV. Полум'я, вода та мідні труби: Донбас у 1943–1990 рр.	375
Народногосподарський простір Донбасу у другій половині XX ст.: динаміка змін	376
Ціна відродження	442
«Золота доба» Донбасу: вигадки і реальність	463
Повсякденність регіональної спільноти у післясталінську добу	473
Під ковпаком КДБ	480
Культурний простір Донбасу між Війною та Незалежністю	488
У лабетах міфологеми «радянський народ»	495

Розділ V. На роздоріжжі між минулим і майбутнім: проблеми регіонального розвитку в контексті сучасного етапу націєтворення	509
Проблеми, напрями змін, перспективи економіки українського Донбасу.....	510
Регіональна спільнота в контексті процесів становлення української державності	516
Столичний шик навпіл із провінційністю: парадокси донбаського культурного проекту.....	556
«Дві України»: вбивча дихотомія поміж Європою та Євразією.....	570
Розділ VI. Час збирати каміння	587
«Східна весна»: Донбас у вогні	588
«Сепаратистський сценарій» на українському Донбасі	612
Соціально-економічні втрати на Донбасі	622
Донбас на периферії « <i>русского мира</i> »	640
«Мы свой, мы новый мир построим — кто был ничем, тот станет всем»?	667
Післямова. Український Донбас у пошуках сенсів і Батьківщини: про минуле з думкою про майбутнє	679
Іменний покажчик.....	707

Науково-популярне видання

Станіслав Кульчицький, Лариса Якубова

**ТРИСТА РОКІВ САМОТНОСТІ: УКРАЇНСЬКИЙ ДОНБАС
У ПОШУКАХ СМИСЛІВ І БАТЬКІВЩИНИ**

Видання друге, доповнене та перероблене

Відповідальна за випуск *Соловійова В. Й.*

Художнє оформлення *Остапова О. Я.*

Оригінал-макет підготовлено *ФОП Єгоровець Н. О.*

Підписано до друку 28.10.2019. Формат 60×90/16. Папір офсетний № 1.

Друк офсетний. Гарнітура Palatino Linotype. Умовн. друк. арк. 45,0.

Обл.-вид. арк. 46,0. Наклад 1000 прим.

ТОВ «Видавництво «КЛІО»».

Свідоцтво про реєстрацію № 036149 від 28.05.2012. ПІН 382378426558.

Адреса видавництва: 01001, м. Київ, вул. Грушевського, буд. 4, офіс 629.

Тел./факс: (044) 279-92-14. E-mail: clio.book@gmail.com; www.clio.in.ua

Надруковано в ТОВ «Друкарня «Рута»»

(свід. Серія ДК № 4060 від 29.04.2011),

32300, Україна, Хмельницька обл., м. Кам'янець-Подільський,

вул. Руслана Коношенка, 1. Тел.: (038) 494-22-50. e-mail: drukruta@ukr.net.

Станіслав Кульчицький, Лариса Якубова

K90

Триста років самотності: український Донбас у пошуках
смишлів і Батьківщини. Вид. друге, доповн. та переробл. — К.:
ТОВ «Видавництво «Кліо»», 2019. — 720 с.

ISBN 978-617-7755-03-5

На тлі поворотних етапів політичної, соціально-економічної та етнокультурної історії нового й новітнього часу у книзі реконструйовано обставини колонізації Донеччини і Луганщини, участь окремих етнічних груп у господарському освоєнні регіону, процеси етнокультурної взаємодії та суперечності, які вони генерували. Через дослідження державних практик регулювання міжнаціональних взаємин та інтеграції регіональної ідентичності в загальнонаціональний та загальнодержавний контекст здійснено спробу встановити властиві регіону форми соціальної та міжетнічної взаємодії, окреслено сучасні тенденції, перспективи й потенційні загрози. Запропоновано нові теоретико-методологічні підходи до дослідження взаємодії особливого та загального на прикладі суперечливих і потенційно конфліктогенних взаємовідносин регіону з ядром націєтворення.

Одним із напрямів дослідження є введення окресленої проблематики в контекст державної національної та соціогуманітарної стратегії з метою подолання трагічних наслідків збройного протистояння на Сході України.

Книга розрахована на читачів, які цікавляться актуальними питаннями вітчизняної історії.

УДК 94(477.61/.62)(02.062)